

N:o 6.

Ank. till Riksd. kansli den 10 April 1891, kl. 8 e. m.

Betänkande i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring af 47 § i gällande tullstadga.

Till bevillningsutskottet har hänvisats en af herr *C. W. Collander* inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 126, om skrifvelse till Kongl. Maj:t, med begäran om ändring af 47 § i gällande tullstadga.

I Kongl. Maj:ts nådiga tullstadga den 2 november 1877 hafva 46 och 47 §§ följande lydelse:

»§ 46.

Mom. 1. Svensk skeppare, som i däckadt fartyg under trettio ton eller öppen båt å utländsk ort intagit varor med bestämmelse vare sig till svensk eller utländsk hamn, äfvensom utländsk skeppare, som i fartyg af ofvannämnda beskaffenhet å utrikes ort lastat varor med bestämmelse till svensk hamn, skall i lastningsorten uppgöra märkrulla eller förteckning öfver sin last, i hvilken handling bör intagas skepparens och farkostens namn, den senares hemort och nummer, orten dit han är bestämd, samt, om lasten är lös, densammas beskaffenhet, mått eller vikt, med frihet från ansvar om skilnaden mellan de uppgifna och de verkliga qvantiteterna ej befinnes större än fem procent öfver eller under, och, om lasten är emballerad, märke, nummer och kubikinnehåll

Bih. till Riksd. Prot. 1891. 5 Saml. 1 Afd. 6 Häft. (N:o 6).

eller bruttovigt å hvarje kolly; åliggande det derjemte i sistnämnda fall skepparen att föranstalta derom, ej mindre att plomberingsstämpel må varda af tullförvaltningen i lastningsorten anbringad å hvart och ett af berörda kolly, än äfven att bevis om plomberingen må af nämnda tullförvaltning tecknas å märkrullan.

Mom. 2. Denna märkrulla, jemte en af skepparen egenhändigt underskrifven afskrift deraf, försedd med intyg af tullkammaren i lastningsorten att afskriften är enligt med den till samma tullkammare aflemnade angifningsinlaga, efter hvilken utklareringen skett, åligge skepparen att före afresan ingifva till den på stället förordnade svenske konsul, som, efter meddeladt intyg å märkrullan, att en lika lydande afskrift deraf blifvit till honom ingifven, bör återställa märkrullan till skepparen och afsända afskriften med nästa post antingen till tullkammaren i den svenska hamn, dit skepparen är bestämd, eller, i händelse svensk skeppare ämnar afgå till någon utländsk ort, eller Norge, till den tullkammare i Sverige, i hvars distrikt farkostens hemort är belägen.

Mom. 3. Från skyldigheten att medhafva af svensk konsul atterad märkrulla, äfvensom att af densamma till konsuln aflemna den ofvannämnda afskriften, vare skeppare befriad, hvilken på utländsk ort, der svensk konsul ej är förordnad, intager last, eller hvilken innehar endast sådan lös, ej emballerad vara, som vid införsel i Sverige är fri från tull. Dock bör skepparen jemväl i dessa fall upprätta och aflemna behörig märkrulla i enlighet med hvad derom i allmänhet i §§ 11 och 12 föreskrifves.

Mom. 4. Befrielse från skyldighet att för svensk konsul uppvisa märkrulla vare jemväl, enligt hvad särskildt stadgadt är, tills vidare medgifven vid fart emellan orter inom Helsingborgs, Landskrona, Malmö och Trelleborgs tullkammaredistrikt, å ena, samt Helsingörs, Köpenhamns och Kjöge tulldistrikt, å andra sidan.

§ 47.

Mom. 1. Om skeppare å däckadt fartyg under trettio ton eller öppen båt, under segling i svenskt farvatten, gör sig skyldig till sådan förseelse, som i § 2, mom. 3 omförmäles, skall vid straffets bestämmande denna omständighet såsom försvårande anses.

Mom. 2. Befinnes skeppare å sådan farkost, då han i svenskt farvatten anträffas, alldeles sakna märkrulla, eller är märkrullan i de fall, då skepparen, enligt hvad i § 46 stadgas, varit skyldig att den-

samma i lastningsorten för svensk konsul uppvisa, icke med vederbörlig påskrift om sådant uppvisande försedd, skall farkosten införas till närmaste tullkammare, och hela lasten, om större eller mindre del deraf utgöres af tullpliktigt gods, vara förbruten samt skepparen derjemte ansvara såsom för oloffig varuinförsel i afseende å det tullpliktiga godset. Saknas å märkrullan tullpliktigt gods, som i farkosten anträffas, eller saknas i farkosten tullpliktigt gods, som å märkrullan är upptaget; vare i förra fallet godset och i senare fallet dess värde förbrutet, och plikte derjemte skepparen såsom för oloffig varuinförsel. Kan i sistnämnda fall godsets värde ej utrönas, dömes skepparen till böter från och med femtio till och med fem hundra kronor. Utgöres fartygets last helt och hållet af tullfritt gods och saknas derå behörigen upprättad märkrulla, böte skepparen från och med tjugu till och med två hundra kronor. Är åter märkrullan i fråga om sådant gods ej öfverensstämmande med lasten och utgör skilnaden mera än fem procent, vare bot från och med tio till och med femtio kronor.

Mom. 3. De ansvarsbestämmelser, hvilka mom. 2 innehåller, gälle ock, om, vid framkomsten till svensk destinationsort, märkrulla saknas eller med lasten icke öfverensstämmer.»

Ifrågavarande af motionären väckta förslag har af honom redan framlagts vid 1888 års riksdag, men tillvann sig då hvarken utskottets tillstyrkan eller Riksdagens bifall. Motionären föreslog då som nu:

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes ändra lydelsen af 47 § i gällande tullstadga i det syfte, att vid beslag, som i denna paragraf omförmäles, lastegare ej må frändömas sin egendom, så snart vid domstolsförhöret ådagalägges, att han icke varit delaktig i skepparens lagstridiga handlingssätt eller eljest försummat något, som honom såsom lastegare åligger vid varuinförsel.

Motionären omförmäler nu till en början de af utskottet år 1888 förebragta skäl för dess afstyrkande hemställan, hvilka hufvudsakligen voro, att den af motionären omordade strängheten uti berörda paragrafer ansetts nödvändig för att förebygga en med ifrågavarande mindre farkoster lättare utförbar oloffig varuinförsel, samt att det torde vara omöjligt att bevisa, det icke ett försök till smuggling förelegat, och att detta ej skett på lastegarens tillskyndelse eller åtminstone med hans vetskap, äfvensom slutligen, att rättelse i möjliga missförhållanden hittills vunnits på det sätt att, då varuegarens oskuld varit fullt

ådagalagd, staten till honom återställt det gods, som blifvit dömdt förbrutet, en utväg som syntes utskottet vara vida att föredraga framför den af motionären förordade.

I sin nu afgifna motion påpekar motionären, att dessa skäl synas hvila på en förutsättning, som motionen oförtydbart icke gåfve vid handen, den nemligen att genom ett antagande af motionärens förslag faran för oloflig varuinförsel skulle ökas. Motionären hade icke föreslagit någon lindring i de stränga bestämmelser, som enligt ifrågavarande paragraf drabbade skepparen, om han, vare sig afsigtligt, genom försumelse, eller af rent oförstånd, ej stälde sig samma paragraf till efterrättelse, ehuruval äfven i dessa fall åtskilligt vore att anföra mot att fel och påföljd icke sällan kunde komma att stå i ett orimligt och orättvist förhållande till hvarandra; ej heller hade motionären velat befria lastegaren från den stränga ansvarspåföljden, utom i det fall att vid domstol ådagalades, det han icke haft del i skepparens lagstridiga handlingssätt eller eljest försummat något, som honom såsom lastegare vid varuinförsel ålåge; och att en sådan ändring af paragrafen skulle innebära någon sorts ökad uppmuntran till smugglingsförsök syntes motionären vara en orimlig föreställning, såvida man ej antog, att domstolen kunde känna sig frestad underlåta fullgörandet af sin pligt.

Utskottets år 1888 ofvan anförda förnämsta invändning mot förslaget, eller »att det oftast torde vara omöjligt att bevisa, att icke ett försök till smuggling förelegat och att detta ej skett på lastegarens tillskyndelse eller åtminstone med hans vetskap», vore snarare ett bevis i motsatt riktning af utskottets öfriga tankegång och bestyrkte endast, hvilken ringa eftergift i ett drakoniskt och vid tillämpningen ofta i hög grad orättvist befundet stadgande, motionärens ändringsförslag innebure. Att lastegare kunde uppenbart oskyldig blifva frändömd sin egendom och detta stundom till för honom ruinerande belopp samt att sådana fall flere gånger inträffat, framginge af utskottets betänkande, men utskottet hade i dylika fall allenast velat hänvisa den oskyldigt dömd till den Kongl. benådningsrätten. Oafsedt att vid en sådan benådning äfven tredje mans, beslagttagarens, lagliga rätt kunde anses varda kränkt och att derjemte varorna under den långa processtiden kunde undergå betydlig värdeförminskning, syntes det motionären ej vara staten värdigt att sätta nåd, der rätt på goda skäl borde gälla.

Sedan motionärens först väckta motion afgafs, hade flera för rättskänslan upprörande fall inträffat liknande det, som närmast föranledt sistnämnda motion, och hade motionären därför från flere håll blifvit uppmanad att åter upptaga sitt förslag.

De uti ofvanintagna paragrafer lemnade stadganden gälla allenast för däckade fartyg under trettio ton och öppna båtar och äro framkallade af farhåga för att smugglingsförsök lättare skola kunna ske med dylika fartyg än med andra. Vid skeppares uraktlåtenhet att ställa sig till efterrättelse tullstadgans föreskrifter har man i allmänhet åtnöjt sig med att bestraffa skepparen; men enligt 47 § varder i nu föreliggande fall jemväl godset förverkadt och således äfven lastegaren straffad. Har denne ingen del uti den begångna förseelsen är ett sådant straff ytterst obilligt och tydligen stridande emot allmänt antagna straffrättsliga grundsatser. Straffbestämmelsen hvilar på den presumptionen, att lastegaren är delaktig uti förseelsen, men denna presumption torde i de flesta fall icke vara riktig och borde väl åtminstone icke få gälla der dess origtighet klarligen ådagalägges.

Bland berörda bestämmelser är det i synnerhet stadgandet om att skepparen skall före afresan till svenske konsuln å platsen ingifva den upprättade märkrullan jemte afskrift af densamma, hvilket vanligast föranleder den i 47 § stadgade ansvarspåföljd. Denna föreskrift är tydligen lemnad för att konsuln skall kunna om fartygets afgang underätta tullkammaren å vare sig destinationsorten eller å den plats, der fartygets hemort är belägen, så att tullmyndigheten derstädes skall kunna vaka öfver, att någon lossning der icke sker före förtullningen. Redan det för skepparen stadgade ansvaret för underlåtenhet att uppvisa märkrullan för konsuln synes utskottet vara ovanligt strängt, då han för denna förseelse straffas såsom för oloflig varuinförsel, en stränghet som förefaller så mycket hårdare som skepparen i de uti 3 och 4 mom. af 46 § uppräknade fall är befriad från berörda skyldighet och således lätt kan af glömska eller af okunnighet om svenskt konsulats befintlighet på platsen råka att förbise förpligtelsen i sådana fall, då befrielse derifrån icke är lemnad. Men vida hårdare är det naturligtvis för varuegaren att få plikta och dyrt plikta för en dylik skepparens uraktlåtenhet. Äfven uti öfriga i 47 § uppräknade fall, der godset till följd af annau försummelse från skepparens sida skall vara förverkadt, synes stadgandet härom vara obilligt gent emot en till förseelsen alldeles oskyldig varuegare. Strängheten uti stadgandena att, derest å märkrullan saknas tullpliktigt gods, som i farkosten anträffas, eller i farkosten saknas tullpliktigt gods, som å märkrullan är upptaget, i förra fallet godset och i senare fallet dess värde skall vara förbrutet, framträder desto skarpare, som en dylik straffpåföljd icke är föreskrifven, om en sådan förseelse begås å större fartyg än dem, för hvilka berörde stadganden gälla. Utom rättvisa och billighet tala äfven praktiska skäl

för upphäfvandet af ifrågavarande stadgande. Bestämmelser, sådana som de här omnämnda, äro synnerligen egnade att afskräcka varuförsändare, såväl svenska som i synnerhet utländska, från att använda berörda mindre, svenska farkoster, och den sjöfartsnäring, som i ganska stor utsträckning drifves af vår kustbefolkning, blifver, allteftersom handelsverlden hinner att bli bekant med den ofantliga risk en varuförsändare utsätter sig för genom att anförtro sin egendom åt dylika svenska fartyg, i högsta grad försvårad och inskränkt.

Slutligen bör ock påpekas, att det straff, som stadgats för i berörda paragrafer omförmäld uraktlåtenhet, kan, ehuru uraktlåtenheten är densamma, ena gången, om lasten är obetydlig, blifva ringa, men en annan gång deremot, om lasten är dyrbar, ytterst svårt.

En ändring af ifrågavarande stadganden finner utskottet därför i likhet med motionären vara synnerligen önskelig. Vid en sådan förändrings vidtagande är emellertid att iakttaga, att man dels icke förbiser syftet med dessa stadganden, förebyggandet af en oloflig varuinförsel, dels ock tillser, att det med förändringen afsedda ändamålet varder uppnådt. Af förstberörda anledning torde man icke kunna våga att utan all inskränkning fritaga lastegaren från ansvar för ifrågavarande förseelser. Klart är nemligen, att om en varuförsändare önskar smuggla in varor i landet och af sådan anledning vill frigöra sig från den kontroll, som innefattas uti ifrågavarande föreskrifter, skall han söka välja en skeppare, som är beredd att, om smugglingsförsöket misslyckas, underkasta sig den för dessa föreskrifters uraktlåtande stadgade ansvarspåföljden. I sådant fall bör naturligtvis lastegaren kunna straffas och en konfiskation af den honom tillhöriga lasten är då ock en synnerligen lämplig påföljd.

Att åtnöja sig med ett stadgande, att konfiskationen skulle inträda först när varuegaren bevisligen varit i förseelsen delaktig, måste härvid anses betänkligt, ty i de flesta fall har delaktigheten naturligtvis bestått i att lastegaren förmått skepparen till smugglingsförsöket eller åtminstone varit om detsamma medveten, och i sådana fall torde delaktigheten vara ytterst svår att bevisa. Men äfven om man bibehåller nu gällande presumtion, genom hvilken lastegaren i regel antages meddelaktig i sådana skepparens förseelser hvarom här är fråga, och äfven om man, med detta antagande, likaledes bibehåller den nu gällande grundsats, att lastegaren skall med hela lasten ansvara för att ifrågavarande föreskrifter iakttagas, måste väl befrielse från detta ansvar kunna och böra stadgas som en undantagsbestämmelse, hvilken får tillämpas, när uppenbart är att lastegaren är i allo oskyldig.

Motionären har nu till afhjelpande af det för lastegaren obilliga uti ifrågavarande bestämmelser föreslagit, att vid de beslag, som i 47 § omförmälas, lastegaren ej skulle frändömas sin egendom, så snart »vid domstolsförhöret ådagalades», att han icke varit delaktig i skepparens lagstridiga handlingssätt eller eljest försummat något, som honom såsom lastegare ålegat vid varuinförsel. Härmed torde emellertid icke motionärens syfte varda uppnådt. Skulle nemligen af lastegaren fordras, att han ådagalade, d. v. s. lagligen bevisade, att han icke varit delaktig i skepparens förseelse, och således hvarken förmått skepparen till eller varit medveten om förseelsen, skulle man på lastegaren ställa en fordran, som han näppeligen någonsin skulle kunna uppfylla. Vida omöjligare, än det i allmänhet för åklagaren torde vara att bevisa lastegarens skuld, skulle det för den senare blifva att med fullt bindande bevisning ådagalägga sin oskuld.

Olämpligheten af dylika stadganden har erfarenheten redan gifvit vid handen. Så föreskrifves t. ex. i tullstadgan dels i 18 § att, om tullpliktigt gods finnes i fartyget så förstucket eller undandoldt, att olofflig införsel deraf uppenbarligen är tillämnad, men skepparen kan i bevis leda, att han om godsets inpraktiserande i fartyget ej egt kunskap, skepparen varder fri från ansvar för olofflig varuinförsel och allenast straffas för underlåtenhet i tillsynen om fartyget, dels ock i 24 §, att om vara finnes i annan förstucken eller insmugen, men egaren eller emottagaren af godset kan visa, att försöket till tullförsnillning blifvit utan hans vetskap vidtaget, så varder han från ansvar fri och blott godset förverkadt. Men vid tillämpningen har det visat sig omöjligt att åstadkomma en så stark bevisning som den af tullstadgan i dessa fall fordrade, och domstolarne lära därför ock hafva åtnöjt sig med att af undersökningen uppenbarligen framgått, att den åtalade icke varit i förseelsen delaktig, för att befria honom från den högre ansvarspåföljden. Då det nu icke gerna kan vara lämpligt att i tullstadgan införa ännu ett stadgande, hvilket genom sin stränghet i fordran på bevisning skulle hafva till följd, att antingen det med förändringen åsyftade ändamålet icke blefve uppnådt eller ock att domstolarne tvungos att vid tillämpningen åtnöja sig med mindre bevisning än lagen fordrade, har utskottet icke kunnat tillstyrka en sådan affattning af paragrafen som den af motionären föreslagna. Hans syfte att utan allt för stora bevisningssvårigheter å ena sidan kunna med straff åtkomma en uti ifrågavarande förseelser delaktig lastegare och å den andra från straffpåföljd fritaga en lastegare, som till sådan meddelaktighet är alldeles oskyldig, torde bäst kunna vinnas genom ett så affattadt stadgande

som här ofvan antydts; och utskottet får sålunda, delande motionärens uppfattning om obilligheten i nu gällande bestämmelser, hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t vidtaga den ändring i 47 § gällande tullstadga, att den måtte erhålla följande lydelse:

§ 47.

Mom. 1. — — — — —

Mom. 2. — — — — —

Mom. 3. — — — — —

Mom. 4. Derest uppenbart är, att lastegare icke varit uti de i denna paragraf omförmälda förseelser delaktig, vare det honom tillhöriga gods icke förbrutet.

Stockholm den 10 april 1891.

På utskottets vägnar:

Carl Herslow.